

תן זמירות עמי

פיוטים מתוך מחזור ארם צובה (רפ"ז)
בלחן חדש

הפיוטים בתקליטור, המחברים והמבצעים

פייטן	לחן	מחבר	
דוד שירו	אלעד גבאי		(1) תן זמירות עמי (ראסט-מאהור)
יחזקאל ציון	הרב דוד מנחם	אלעזר	(2) איום ציוה את עמו (כורד)
הרב דוד מנחם			(3) תקסים נאי (בייאת-חוסייני)
דוד שירו	הרב דוד מנחם	שמואל הדיין בן משה	(4) ענו בהמון שיר (בייאת-חוסייני)
יחזקאל ציון	הרב דוד מנחם	אברהם	(5) אל שמחת גילי (עג'ם)
הרב דוד מנחם	יאיר דלאל	הלל	(6) שמחו עמי (ראסט)
דוד שירו			(7) מאואל נהונד
דוד שירו	אלעד גבאי		(8) רופא משובה (נהונד)
הרב דוד מנחם	רוני איש-רן	עובדיה בן אהרן מלמד	(9) עדי נפשי (חיג'אז)
דוד שירו	הרב דוד מנחם	שמואל	(10) שוכן בלבבי (ראסט-מאהור)
יחזקאל ציון	אלעד הראל	אברהם אבן עזרא	(11) הלל תמלל (בייאת)
הרב דוד מנחם	יאיר דלאל		(12) יום עמדתי להודות (סיגא)
יחזקאל ציון	הרב דוד מנחם	אלעזר	(13) מפי אל (חיג'אז)
הרב דוד מנחם	רוני איש-רן		(14) אברך שם כבוד (בייאת)

האוניברסיטה העברית בירושלים
הפקולטה למדעי הרוח
מרכז לחקר המוסיקה היהודית
בשיתוף עם הספרייה הלאומית של ישראל

**התקליטור יוצא לאור הודות לתרומה נדיבה של קרן אדמונד י. ספרא
ובסיוע תרומה של ד"ר ג'ק ולואיז הופמן, פרת, אוסטרליה**

הוועדה האקדמית של המרכז לחקר המוסיקה היהודית

יו"ר: משה אידל

חגי בן שמאי, רות הכהן, דון הרן, שלמה נאה, יום טוב עסיס, אליהו שלייפר
מנהל: אדוין סרוסי

הפקה וניהול מוסיקלי: אלעד גבאי

תחקיר, כתיבה ועריכת תכנים: חנה פתיה

רכז הפרויקט: יאיר הראל

הפקה: יניב יצחק

הקלטה ומיקס: אולפן ניצן פרי, גבעת ישעיהו, 2011

עריכה דיגיטלית ומסטרינג: איציק פיליבר, אולפני מאסטרדיסק

עריכת לשון: רותי פריד

הטקסטים של הפיוטים מתוך: מחזור ארם צובה, ירושלים, יד הרב נסים, תשס"ז

עיצוב ועימוד גרפי: לוטה הפקות

© and P the Hebrew University of Jerusalem, 2012

הקדמה

'מחזור ארם צובה' הוא התקליטור השני בסדרה החדשה של המרכז לחקר המוסיקה היהודית, 'מוסיקה יהודית בת זמננו', הנבדלת מן ההקלטות בעלות האופי התיעודי של הסדרה הקלסית 'אנתולוגיה של מסורות מוסיקה בישראל'. התקליטורים בסדרה החדשה אינם באים להתחרות בשפע ההקלטות המסחריות המופיעות תחת התווית "מוסיקה יהודית". מטרתם היא לעודד יצירה ניסיונית השואבת מן המקורות - אותם מקורות שהמרכז לחקר המוסיקה היהודית שוקד לחקור ולפרש.

בכל תרבות החפצה חיים, חייב כל דוד ודור להוסיף משהו חדש לאוצרותיה. יצירת לחנים חדשים לפיוטים, פעולה שכמעט פסקה בדור האחרון, היא דוגמה מובהקת למעשה כזה. הוא מאיר באור חדש פיוטים עתיקים שיש להם עדיין תוקף בעיני בני הקהילה ושיכולים לחזור לחיים על כנפי הלחן החדש. עיקרון מנחה זה הוא הרקע לתקליטור שלפניכם.

הפרויקט כולו הוא יזמה של יאיר הראל, מנהל אתר האינטרנט 'הזמנה לפיוט', בשיתוף עם המרכז לחקר המוסיקה היהודית, שחוקריו מקיימים קשר הדוק עם האתר הזה. ההשראה הישירה לפרויקט היא ההוצאה לאור המפוארת של "מחזור ארם צובה" - סידור תפילות כפי מנהג ק"ק של ארם צובה, במהדורת פקסימיליה במתכונת דפוס ונציה רפ"ז. המחזור יצא לאור בשנת תשס"ז (2007) בהוצאת יד הרב נסים בירושלים ובתמיכת קרן אדמונד י. ספרא. במחזור ייחודי זה ישנם גם פיוטים רבים שחיברו משוררים מקומיים, ואשר שימשו את בני הקהילה באירועי מחזור השנה ומעל החיים.

הקורפוס המרשים והחשוב הזה של שירה עברית בעיר חאלב, נאלם דום במשך הדורות, משבאו תחתי מסורות פייטניות חדשות, בעיקר אלו שהביאו עמם למזרח מגורשי ספרד. דורות של פייטנים חאלבים שהושפעו מן הפייטנות הספרדית המזרחית המאוחרת ופעלו לאור רעיונות הקבלה שהגו מקובלי צפת אחרי המאה ה-17, יצרו פייטנות חדשה שזמרתה נמשכת במלוא עוזו עד לימינו. דמות מופת בשירה החדשה הזאת היה ר' ישראל נג'ארה. רוב חייו פעל נג'ארה בסוריה, והותיר חותם ספרותי ומוסיקלי מכריע על המשוררים החאלבים שבאו אחריו. כמו שירתו של נג'ארה עצמו,

גם שירתם של משוררי חאלב התבססה על המוסיקה הערבית המקומית, שהתפתחה תוך יחסי גומלין עם המוסיקה התורכית העות'מאנית - נוהג שנמשך מאז ועד למאה ה-20.

השירה העברית החאלבית הגיעה לשיא תפארתה במסגרת שירת הבקשות שנערכה בשבתות לפנות בוקר בעונת החורף, מנהג קדום שקיבל תנופה אדירה בחוגי המקובלים בארץ ישראל, בסוריה ובבבל. עם ירידת קרנה של הקהילה היהודית בחאלב עקב התפוררות האימפריה העות'מאנית, ועוד יותר עם הקמת מדינת ישראל, נמשכה השירה הזאת בתפוצות יהודי חאלב בשלוש יבשות: באירופה, באמריקה (הצפונית והדרומית) ובעיקר בארץ ישראל.

הפרטוטור החאלבי הוא עמוד השדרה של שירת הבקשות בנוסח המכונה "ספרדי-ירושלמי" ושל זמרת הפיוט המתחדשת במדינת ישראל. טבעי היה שהעוסקים בפיוט בישראל של ימינו ימצאו בהוצאה לאור המחודשת של 'מחזור ארם צובה' עניין רב והשראה לחידוש זמרתם של טקסטים קדומים אלו. כיוון שהמסורת המוסיקלית שהייתה נהוגה בימי הדפסת המחזור לא שרדה את מבחן הזמן, נרתמו המלחינים הישראליים ליצור לחנים חדשים ברוח המסורת המוסיקלית הערבית העכשווית. בהלחנות ניכרת השפעה העצומה שהייתה למוסיקה העירונית הפופולרית המצרית במאה ה-20 על עולם הפיוט הספרדי-מזרחי בדורות האחרונים. המוסיקה הזאת מבוססת על תורת המקאם (מודוסים מוסיקליים) כפי שזו התגבשה בשלהי המאה ה-19 במצרים, בסוריה ובלבנון. המוסיקה המערבית, אליה נחשפו ארצות ערב בתקופה הקולוניאלית - משנות השלושים של המאה ה-19 ועד לשנות החמישים של המאה ה-20 - השפיעה במידת מה על המוסיקה הערבית המודרנית בעיצוב הצורני, בתזמור, ועוד. בסגנון ערבי מודרני זה שולטת ההלחנה בצורת ה"עוגייה" (שיר): החטיבה הפותחת היא במקאם הראשי והחטיבות הבאות נעות למקאמים אחרים. בסופו של המהלך - בפזמון החוזר - שבים למקאם הראשי. בכל חטיבה כזו שרים בית אחד מתוך הפיוט.

המפעל הייחודי הזה קרם עור וגידים אחרי שקן אדמונדי! ספרא חברה לאתר האינטרנט 'הזמנה לפיוט' ולמרכז לחקר המוסיקה היהודית באוניברסיטה העברית בירושלים. מתוך מאות הפיוטים שבמחזור, נבחרו שנים עשר להלחנה. מלאכת ההלחנה הופקדה בידי חמישה מלחינים ישראלים העוסקים כיום בשילוב הפיוט עם אמנות המקאם הערבי: הרב דוד מנחם, רוני איש-רן, יאיר דלאל, אלעד גבאי ואלעד הראל, ואנו אסירי תודה לכולם על מלאכתם. לביצוע הפיוטים הצטרפו לפייטנים

הישראלים שני פייטנים הפעילים בארצות הברית, דוד שירו ויחזקאל ציון, המשרתים שם בקודש בבתי הכנסת של יהודי חאלב. אנו מודים להם במיוחד על שנרתמו לפרויקט הזה בהתלהבות רבה. את הפייטנים ליווה אנסמבל המורכב ממיטב המוסיקאים המזרחיים הפעילים בישראל כיום - דור חדש שצמח בתוך העולם המסורתי ומצליח להיות חוליה בשרשרת מפוארת של נגנים יהודים מזרחים, תוך שמירה על אמות מידה גבוהות ביותר של נגינה בסגנון המקאם.

מלאכת ההפקה האמנותית והניהול המוסיקלי הופקדה בידי אלעד גבאי, אשר נרתם בנאמנות למשימה המורכבת הזו. חנה פתיה, עורכת ראשית באתר 'הזמנה לפיוט', ערכה את המחקר המקדים, חיברה את דברי ההסבר שמלווים תקליטור זה, והכינה את ההערות ואת ביאורי הטקסטים של הפיוטים. ניב יצחק מצוות אתר 'הזמנה לפיוט' ריכז את ההפקה. תודה נוספת מגיעה לרב דוד מנחם על שנרתם למלאכה גם כיועץ להפקה. לכולם, וכן לצוות המנהלי של המרכז לחקר המוסיקה היהודית בניהולה של שרי סליס, אנו מודים על הטיפול בפרויקט הזה.

מפעל זה מצטרף לעידן חדש של עשייה במרכז לחקר המוסיקה היהודית, עידן בו המושגים "מחקר" ו"קומפוזיציה" אינם עוד שני תחומים נפרדים או מנוגדים בשדה המוסיקה. מאז "סודו בשנת 1964, פועל המרכז לחקר המוסיקה היהודית בצומת בו האתנוגרפיה המוסיקלית פוגשת את החברה ואת התרבות במדינת ישראל. יתרה מכך, המרכז הקליט ופרסם את שירת הבקשות הירושלמיות במלואן, בתקליטור 'שחר אעיר מתנומות: שירת הבקשות הספרדיות-ירושלמיות בבית הכנסת הר ציון בירושלים', מס' 20 בסדרה 'אנתולוגיה של מסורות מוסיקה בישראל'. לפיכך יאה למרכז לפרסם יצירות חדשות אלו מתוך אוצר הפיוט של יהודי חאלב, אשר נוצרו בהשראת המחקר האתנומוסיקולוגי.

אנו מכירים תודה גדולה לאנשי קרן אדמונד י. ספרא על שאפשרו לנו להגשים את הפרויקט הזה. לד"ר ג'ק הופמן ורעייתו לואיז מפרת', אוסטרליה, אנו מודים על שסיפקו את המשאבים הראשוניים להפקת סדרת הקלטות חדשה זו של המרכז לחקר המוסיקה היהודית, אשר במסגרתה מופיע 'תן זמירות עמי'.

אדין סרוסי

מחזור ארם צובה: תולדותיו, אפיונו ופיוטיו¹

בארם צובה (אר"ץ), היא חאלב שבצפון סוריה, שכנה אחת הקהילות היהודיות העתיקות והמפוארות במזרח התיכון. בית הכנסת הגדול בחאלב נחשב עד היום לאחד המונומנטים היהודיים הגדולים, ובו שכן 'כתר ארם צובה' המפורסם, כתב היד החשוב של התנ"ך, שנכתב כנראה בתחילת המאה ה-10 ונחשב בידי החוקרים לנוסח המדויק ביותר של המסורה. הישוב היהודי בחאלב נמשך ברציפות מימי השלטון הרומי ועד למאה ה-20. תחת השלטון המוסלמי הייתה חאלב למטרופולין של צפון סוריה.

מרכזיותה וחיוניותה של הקהילה היהודית בחאלב בשלהי ימי הביניים, מסבירה את הסיבות שהביאו ליצירתו של מפעל ספרותי רב היקף, הלא הוא 'מחזור ארם צובה', שנדפס לראשונה בוונציה בשנת רפ"ז (1527). מחזור זה הוא מסדרי התפילה החשובים ביותר שנדפסו, והמנהיגים שבו הם מן המעניינים שבמנהגי קהילות ישראל במזרח בתקופה שבין סוף ימי מנהג ארץ ישראל העתיק, לימי הדפוסים הראשונים במאה השש עשרה. במחזור שמור שפע רב של מנהגים ארץ-ישראליים, והוא משקף את מנהגי ארץ ישראל העתיקים יותר מכל מחזור אחר המצוי בידינו.

המחזור מחזיק קרוב לאלף ושבע מאות עמודים ומחולק לשני חלקים. בחלק הראשון יש בקשות, תפילות חול ושבתי, פסח, שבועות וצמות, ובשני - ראש השנה יום הכפורים, סוכות ושמני עצרת, ופיוטים רבים למאורעות ולזמנים מיוחדים. המחזור הוא יקר המציאות ולא נותר ממנו ולו עותק אחד שלם. לפני למעלה מעשרים שנה נטל על עצמו מכון המחקר של 'יד הרב נסים' את המשימה הסבוכה לחקור ולחפש אחר העותקים ששרדו, ומתוכם לקבץ ולכנס צילומים איכותיים, כדי להגיש לפני הציבור את העותק השלם ביותר. המחזור יצא לאור בשנת תשס"ז, בסיוע קרן אדמונד י. ספרא, במהדורת פקסימיליה מהודרת בשני כרכים ובתוספת כרך מבואות בעברית ובאנגלית.

¹ על פי מאמריהם של שולמית אליצור, יונה פרנקל ומאיר בניהו ז"ל, המובאים בכרך המבואות ל'סדר תפילה כמנהג ארם צובה', ירושלים, יד הרב נסים, תשס"ז.

יסוד נוסח התפילה שבמחזור הוא בנוסח המוסתערבי שהיה נהוג, לפני גירוש ספרד, בארץ ישראל, סוריה ובבל, כורדיסטן פרס ותימן. קהילות אלו נקראו באופן כולל "שאים". ברם הן בחאלב והן בקהילות האחרות, חלו בנוסח שינויים מסוימים. עם בואם של מגורשי ספרד החל נוסח הספרדים להתפשט בארצות שאליהן הגיעו, וככל שגבר כוחם של המגורשים בארצות אלו, נתמעט כוחו של הנהוג המוסתערבי ונוסח הספרדים הלך וכבש את מקומו. בניגוד ליתר קהילות המזרח, קהילת חאלב שמרה על נוסח התפילה המיוחד שלה במשך זמן רב לאחר בואם של המגורשים, אך כעבור כמה דורות נעלם נוסח זה כליל. בדורות האחרונים, לא זו בלבד שהמחזור לא היה בידי יהודי חאלב והם לא התפללו לפיו, אלא הם לא היו מודעים כלל לקיומו.

פיוטי המחזור, הפייטנים והלחנים

חשיבות המחזור היא לא רק היותו צומת של מסורות שונות אלא גם בשפע פיוטיו ופייטניו. דומה שאין מחזור מזרחי כמותו שנכללו בו פיוטים כה רבים - מספרם מגיע לשש מאות עשרים ושניים, וחיברו אותם כמאה ועשרים פייטנים שונים. מעניין שעל אף שהמחזור קרוב בנוסחו למנהגי ארץ ישראל העתיקים, הרי הקורפוס הפייטני העולה מן המחזור שונה לחלוטין ממה שהיה מקובל בארץ ישראל. הוא משקף מציאות ליטורגית מאוחרת, שבה הפיוטים אינם מופיעים בתוך התפילה אלא בצדה.

השכבה הפייטנית הקדומה ביותר במחזור מבוססת כמעט כולה על סידור רס"ג (בבל, המאה ה-10), ורס"ג הוא הפייטן הקדום ביותר המיוצג במחזור. השכבות המאוחרות יותר כוללות בערבוביה חומר מזרחי (לא קדום מאוד), ספרדי וסורי מקומי. השכבה המאוחרת ביותר במחזור היא כנראה מדור ה'פזמונים', שבא בסוף המחזור, והם ממוינים על פי ייעודם - מועדים, שבתות מיוחדות ואירועי מעגל החיים (ברית מילה, בר מצווה, חתונה, ימי אבלות).

רוב פייטני ספרד מהתקופה ה"קלסית" מיוצגים במחזור, אם כי מדובר בכמות מועטה יחסית לכלל יצירתם ולנוכחותם במחזורים של קהילות אחרות. החביב בהם הוא ר' יהודה הלוי ולאחריו ר' שלמה אבן גבירול, ר' משה אבן עזרא ור' אברהם אבן עזרא. לצדם יש לציין משוררים ספרדים ידועים פחות, וגם כאלה שפעלו בספרד הנוצרית בתקופה קרובה יותר לזמן הגירוש. פייטני סוריה

הקדומים - בני המאה ה-11 - אינם מוצגים במחזור, אבל נכחותם של פייטנים מאוחרים יותר שפעלו בסוריה, חלקם אף בארם צובה עצמה, מורגשת היטב. לציון מיוחד ראויים פיוטים החתומים בשם העיר 'צובה', או פיוטים שבהם המשוררים מזכירים במפורש את קהילת ארם צובה ומבקשים עליה רחמים. כמה מהפיוטים ומהפייטנים אינם ידועים ממקור אחר.

את פריחת הפייטנות בחאלב יש להבין גם על רקע חשיבותה של עיר זו כמרכז מוסיקלי במזרח התיכון מזה מאות שנים. לא בכדי זכתה חאלב לכינוי 'אום אל טַרְב' (אֵם ההנאה או ההשראה מהמוסיקה). מוסיקה הייתה אחד מתענוגות חיי העיר שהיו משותפים לכל התושבים בחאלב - יהודים, מוסלמים ונוצרים כאחד, ולכל שכבות החברה. בבתי הקפה הופיעו לא רק מוסיקאים מוסלמים אלא גם יהודים ונוצרים. בהופעות בבתי הקפה או במסיבות השתתפו לפעמים גם מנהיגים סופים בעלי כשרון מוסיקלי. בתוך הקהל היו גם יהודים, בהם פייטנים או חזנים שלמדו שם מנגינות חדשות. למנגינות אלו חיברו הפייטנים היהודים מילים בעברית. ואכן, במסורת הפייטנית של יהודי חאלב בולט במיוחד הקשר שבין המוסיקה של היהודים לזו המוסלמית-חאלבית. קשר זה הוא העמוד ברקע התקליטור שלפניכם.

על הפיוטים בתקליטור

מתוך מאות הפיוטים המצויים במחזור ארם צובה נבחרו שנים עשר פיוטים, המייצגים תכנים ותבניות שונות. מלחינים ישראלים הוזמנו להלחין את הפיוטים ברוח המסורת הפייטנית של ארם צובה, כפי שזו השתמרה במסורת שבעל פה עד לימינו. כלומר, היסוד למלאכת ההלחנה היה המקאם הערבי, כפי שהתגבש בסוריה ובארצות אחרות (במיוחד בבל) אשר להערכתנו קשורות למחזור ארם צובה. בתשתית היצירה הזאת מצוי הקשר שבין הטקסטים הקדומים לבין מוסיקה חדשה יותר יחסית, אשר מזוהה עם צאצאי הקהילה שיצרה וביצעה במקור את הפיוטים שבמחזור. במילים אחרות, אין לנו עדות כלשהי, גם לא במחזור ארם צובה עצמו, על יישום תורת המקאם בביצוע הפיוטים לפני או בזמן הדפסת סדר התפילה הזה בוונציה. מה שעמד אם כן בפני המלחינים שניגשו למלאכת ההלחנה, היא האמונה שהמצלול המקאמי הוא מורשת עתיקת יומין, אשר עמדה בצורה זו או אחרת ברקע זמרת הפיוטים הכללים במחזור ארם צובה.

1. תן זמירות עמי

לחן: אלעד גבאי / מקאם: ראסט-מאהור

פיוט לשבת, שמחברו אינו ידוע. במחזור מופיע הפיוט כסליחה לשבת 'כי תצא'. מיד בתחילת הפיוט קורא המשורר לקום ולהלל את האל בשירה בחצות הליל. קשה לדעת אם הכוונה היא למנהג קהילת ארם צובה לומר סליחות באשמורת הבוקר של שבתות אלול, או שהכוונה למנהג שירת הבקשות. מכל מקום אפשר למצוא כאן רמז למנהג שהיה קיים אולי כבר אז.

שַׁבַּת שַׁבְּתוֹן נְעִים גּוֹרְלֶךְ
בְּהֵיחַ לֶךְ ה' אֱלֹהֶיךָ

תֵּן זְמִירוֹת עָמִי לְצֹר מְנַחֵלֶךְ
וַיְתַהַלְלֵנוּ בְּשִׁיר בְּחֻצוֹת לַיְלִיךָ

וַיֵּאמֶר הִיא לְאוֹת בִּינְךָ וּבֵינֵנוּ
גֹר מֵה' וְלֹא תִשָּׁיג גְּבוּלֶךָ

לְעוֹלָם שְׁמוֹ יְהֵאָז לְהַדְמוֹ
וְשֵׁם גְּבוּל לְשַׁבַּת וְלֶךְ נִתְּנוּ

לְכַבְּדוֹ בְּרָאוּ קְרָאוּ לְשִׁמִּי
טוֹב אִם תִּשָּׁיב מִשַּׁבַּת נְגַלְךָ

זֶה הַיּוֹם עָשָׂה שׁוֹכֵן מְרוֹמֵי
מַעֲשֵׂוֹת בּוֹ דְרָכֶיךָ נְצוֹר נָא עָמִי

קְדָשָׁהּ כִּי יֵשׁ לֶךְ בּוֹ חֻצִּיו
מֵה טוֹבוֹ וַיּוֹפִיּוּ מִמַּאֲכָלֶךָ

נִפְשָׁךְ צוֹר יַחֲלִיץ בְּשִׁיקָי צְרִיו
וְחֻצִּיו לַה' בְּתוֹרַת עֲדָיו

להדמו: למשען ולמנוחה. גור: משלון פחד ויראה. יחליץ: יחזק, ירענן. בְּשִׁיקָי צְרִיו - במשקה של מרפא. קְדָשָׁהּ כִּי יֵשׁ לֶךְ בּוֹ חֻצִּיו, וְחֻצִּיו לַה': ההנאה מהשבת הן במימד הגשמי והן במימד הרוחני. עֲדָיו: תכשיט.

2. איום ציוה את עמו / סימן אלעזר לחן: הרב דוד מנחם / מקאם: כורד

פיוט לשבת, שמחברו ידוע לנו רק בשמו הפרטי - אלעזר. בכותרת הפיוט מופיעה הנחייה לשיר אותו בלחן של פיוט אחר במחזור. על אף שבמחזור מופיע הפיוט כסליחה לשבת 'שופטים', עניין הסליחה בו רמוז רק במשפט אחד - אם תעשו זאת אֲשֶׁרִיכֶם וְיִמְחַל אֱלֹהִים פְּשָׁעֵיכֶם. המשורר שוזר בפיוט שברי פסוקים ואזכורים מדברי ישעיהו הנביא, הנאמרים בקידוש של שבת בבוקר.

אָיוֹם צִוְּהוּ אֶת עַמּוֹ	לְשִׁבוֹת יוֹם בְּכָל שָׁבוֹעַ
קָרָא קִדְשׁ בְּנֶאֱמָרוֹ	וְשָׁמוּ מְנַחֵה קְבוֹעַ
וְהִזְהִיר בֵּיאַת אוֹלָמוֹ	וְלִשְׁמוֹר יוֹם בְּאוֹר זְרוּעַ
הֵן יוֹם שֶׁבֶת בְּיַמֵּיכֶם	אוֹת בֵּין אֱלֹהִים וּבֵינֵיכֶם
וְשִׁמְרָתֶם אֶת הַשְּׁבֶת	כִּי קִדְשׁ הִיא לָכֶם
עַדֵּת יִשְׂרָאֵל שִׁמְרוּהָ	לְיוֹם שֶׁבֶתוֹן וּמִצְוֹתוֹ
לְעֵינֵי עַפּוּסִים תִּמְכּוּהָ	וְהִחְזִיקוּ בְּשִׁבְתֹּתָהּ
וְחָק שֵׁם בּוֹ אֶל לְמַדְאוּהָ	כְּמִשְׁפָּטוֹ וְכִתּוּרָתוֹ
אִם תַּעֲשׂוּ זֹאת אֲשֶׁרִיכֶם	וְיִמְחַל אֱלֹהִים פְּשָׁעֵיכֶם
זָבַד טוֹב אֶל זָבַדְנִי	בְּתַעֲנוּג שֶׁבֶת וְיִקְרוּ
וּבְחֶסֶד יִרְכִיבֵנִי	בְּמֹות אֶרֶץ בְּמֵאֲמָרוֹ
נְחַלֵּת יַעֲקֹב אֲבִינִי	נִנְחַל וְנִאֲחַז בְּאֲשׁוּרוֹ
שְׁמְרוּ אִתֶּם וּבְנֵיכֶם	לְכַבּוֹדוֹ מַעֲשׂוֹת דְּרִכֵּיכֶם
רְנִי וְשִׁמְחֵי בֵּת צִיּוֹן	בְּחֻקֵּי אֵל וְתוֹרוֹתָיו
וְיַחֲשִׁי לְהַשְׁקִיף אֶל עֲלִיּוֹן	לְהִרְאוֹת לְאוֹמִים אוֹתוֹתָיו
וְלִפְדוֹת עַם עֲנִי וְאֲבִיוֹן	עוֹשִׂים תְּמִיד שֶׁבֶתוֹתָיו
מִמָּוָא חִפְצָכֶם וּדְבָרֵיכֶם	שֶׁבֶת הוּא לְאֱלֹהֵיכֶם

זָבַד: מִתְנַה. זָבַדְנִי: בְּרַךְ אוֹתֵנִי. וְהִזְהִיר: צִוְּוֵהוּ. אוֹלָמוֹ: בֵּית הַמִּקְדָּשׁ. יוֹם בְּאוֹר זְרוּעֵי: יוֹם הַשַּׁבָּת, הַזּוֹכָה לְאוֹר מִיַּחֲדָה. וְנִאֲחַז בְּאֲשׁוּרוֹ: נִלְךְ בְּדַרְכָּיו. מִמָּוָא חִפְצָכֶם: מִכוֹון לְאִיסוּר לְעוֹסֵק שַׁבָּת בְּעֵינֵינִי רִכּוּשׁ וּמִסְחָר.

3. תקסים נאי (בייאת-חוסייני)

4. ענו בהמון / מיוחס לר' שמואל הדיין בן משה לחן: הרב דוד מנחם / מקאם: בייאת-חוסייני

פיוט לברית מילה המופיע במחזור במסגרת הסליחות לשבתות אלול. מחבר הפיוט הוא ככל הנראה ר' שמואל הדיין בן משה, שפעל בארם צובה בין מחצית המאה ה-12 למאה ה-13. ר' שמואל היה משורר פורה, שכמה משיריו מצטיינים ברמתם הגבוהה. אין לדעת אם התואר דיין מעיד על המשרה ששימש בה או שהיה בן למשפחת דיין, משפחה ידועה בארם צובה. הפיוט נכתב לכבוד ברית מילה של בן הקהילה, כפי שניתן ללמוד מהפנייה בבית האחרון - ברוכים אתם אנשי ארם צובה.

ענו בהמון שיר כל המוני	כי הבנים נחלת ה'
שְׁלוֹם לְיוֹצֵא מִן הַחֲדָרִים הִיא מַצָּוָה בֵּין יְדֵידִים בְּרָרִים כִּי הַבָּנִים נַחֲלַת ה'	לְכָרוֹת בְּבְרִית בֵּין הַבְּתָרִים לְמַעַן דַּעַת צְדָקוֹת ה'
מִלָּה עֲטַרְת לְנִמּוֹל וְעָדִי וּמִיֹּם יִמּוֹל כָּל בֶּן יְהוּדִי כִּי הַבָּנִים נַחֲלַת ה'	כֵּן דוּדִי לִי וְאַנִּי לְדוּדִי וְנִחָה עָלָיו רֹחַם ה'
אֶקְרָבֶן הוּא לְשׁוֹכֵן מְרוֹמִים הִיא אוֹת בְּרִית בּוֹ חֲתָן דָּמִים כִּי הַבָּנִים נַחֲלַת ה'	הַנִּמּוֹל בֶּן שְׁמוֹנֵת יָמִים קִדְשׁ הַלּוּלָיִם הוּא לֵה'

שְׂכַרְכֶם הַרְבֵּה מְאֹד לִפְנֵי אֵל
בּוֹא וּרְאֵה אֶת יְשׁוּעַת ה'

וְהוּא מֵל יַצְחַק בְּנוּ בֶן שְׂמוּנָה
אִם יִשְׁכֶם אוֹהֲבִים אֶת ה'

הָאֵל יִשְׁבִיעְכֶם מִכָּל טוֹבָה
וְאַתֶּם הַדְּבָקִים בֵּה'

אֲשֶׁרִיכֶם עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
שְׂמַחוּ וְקִרְאוּ לְכָל צֵר מִגְּאֹל
כִּי הַבְּנִים נַחֲלַת ה'

לְאַבְרָהָם הִיא מִצּוֹה נְתוּנָה
נֹדֵעַ בְּעִשׂוֹתְכֶם דָּת הִיא נְכוּנָה
כִּי הַבְּנִים נַחֲלַת ה'

בְּרוּכִים אַתֶּם אַנְשֵׁי צוֹבָה
כִּי צְרִיכֶם אַנְשֵׁי חוֹבָה
כִּי הַבְּנִים נַחֲלַת ה'

מִגְּאֹל: מִטְמָא, מִבְּזָה.

5. אל שמחת גילי / סימן אברהם לחן: הרב דוד מנחם / מקאם: עג'ם

פיוט פשוט וקצר לברית מילה, המופיע במדור ה'פזמונים' שבסוף המחזור. ראשי הבתים מעלים את האקרוסטיכון 'אברהם', וייתכן שזהו שמו של המשורר או של בעל השמחה.

אל שמחת גילי
יחיה נמולי

בזכות דם מילה
יחיה סלה

רועה ישראל
ביאת הגואל

הרנינו יולדיו
ושאו רון דודיו

מה טוב ומה נעים
נכד השועים

השועים - הגבירים, ראשי הקהילה.

6. שמחו עמי בנים ואבות / סימן הלל

לחן: יאיר דלאל / מקאם: ראסט

פיוט לחג הסוכות, שבמרכזו מעמיד המשורר את מצוות החג - נטילת ארבעת המינים, ישיבה בסוכות, ושמחה בחג. הקריאה לשמוח בחג בולטת מאוד בפיוט והמשורר מבטא אותה במילים שונות - שמחו, הרנינו, עלצו, יום שמחתכם. הפיוט מופיע בחטיבת ה'פזמונים' שבסוף המחזור.

תְּחִי וְתִזְכְּנוּ לְשָׁנִים רַבּוֹת

שְׂמַחוּ עִמִּי בְּנִים וְאָבוֹת

פְּרִי עֵץ הַדָּר יוֹם שְׂמַחְתְּכֶם
וְעֶרְבֵי נַחַל וְעֵנָף עַץ עֲבוֹת

הֲרַנִּינוּ עִם וְקָחוּ לָכֶם
כַּפּוֹת תְּמָרִים וּבְמוֹעֲדֵיכֶם

בְּפֶסַח תִּשָּׁבוּ שְׂבַעַת יָמִים
יִשְׁמֹר אֶתְכֶם שׁוֹכֵן עֲרָבוֹת

לְעַד עֲלֹצוּ סְגוּלַת יְקוּמִים
בְּרוּכִים תִּהְיוּ מִכָּל הָעַמִּים

וְהוֹשַׁבְתִּי אֶת כָּל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
כִּי גַמְלַתִּי אֶתְכֶם טוֹבוֹת

לֵאמֹר דַּבֵּר צוּרְכֶם הָאֵל
בְּפֶסַח שִׁתְּדַעוּ דוֹרוֹת הָאֵל

סְגוּלַת יְקוּמִים: עם ישראל, עם סגולה. ערבות: כינוי לשמים.

7. מאָאל נהוונד

8. רופא משובה

לחן: אלעד גבאי / מקאם: נהוונד

פיוט סליחה מאת פייטן לא ידוע, מתוך מדור הסליחות לשבת 'שובה', שגם בה, כבשבתות חודש אלול, נהגו בני הקהילה להשכים לאמירת סליחות. על פי הפזמון החוזר של הפיוט (ביום שַׁבַּת שׁוּבָה...) ועל פי שיבוץ ברור של פסוק מהפטרת שבת 'שובה' (אַרְפָּא קְשׁוּבֹתֶם אֹהֲבִים בְּדָבָר) אפשר להניח כי הפיוט נתחבר במיוחד עבור שבת 'שובה', שלא כרוב שאר הסליחות לשבת זו המופיעות במחזור.

וְרוֹצֵה בְּתִשׁוּבָה
שׁוּבָה ה' הַקְּשִׁיבָה

רופא מְשׁוּבָה
בְּיוֹם שַׁבַּת

אֲוַעֲקִים לָךְ לְבַדְךָ
מִחַה כָּל חֲטָא וְחוֹבָה

יְלַדִּיךָ לְנִגְדְךָ
בְּעַמְקֵי יָם בְּחֶסֶדְךָ

תְּשִׁיב לְבֵיתֶם
אוֹהֲבִים בְּדָבָה

אֲמַנִּים אוֹתֶם
אַרְפָּא מְשׁוּבֹתֶם

לְזַרְע מִי מְנָה
לְעוֹלָם נִצְבָה

עֲדַת נְאֻמָּנָה
חֶלֶק הִיא וּמְנָה

וּבָה יִפְרוֹץ פְּרָץ
וּמְנֵי יָם רְחִיבָה

מִתּוֹקָה הִיא בְּמֶרֶץ
אַרוֹכָה מֵאַרְץ

אֲמַנִּים: כינוי לעם ישראל. לְזַרְע מִי מְנָה: עם ישראל, שלא ניתן למנות אותו.

9. עדי נפשי / ר' עובדיה בן אהרן מלמד

לחן: רוני איש-רן / מקאם: חיג'אז

פיוט סליחה המופיע במחזור בקבוצת הסליחות לשבת 'כי תצא'. הפזמון החוזר בו, 'קומי אורי כי בא אורך', הוא כלשון פתיחת הפטרת פרשת 'כי תבוא'. אין לדעת אם פיוט זה נכתב לכתחילה לפרשת 'כי תבוא' והועתק ממקומו לשבת 'כי תצא', או אולי השימוש בלשון זו הוא כלשון נחמה סתם. מכל מקום, בקשת הסליחה והכפרה בולטת מאוד בפיוט, ויחד עמה שורה על הפיוט נימה של נחמה וביטחון במחילת החובות והעוונות.

עדי נפשי סגולת מבחר עדיך

והתלבשי ביקר לקראת צורךך

בבן תוכלי ותקווצלי מחובך

קומי אורי כי בא אורךך

דרכך מיישר ומלכך ישר

כפר את חובתך ופעלך יוכשר

הוא מעין סליחה ולו הוא האפשר

בואי לפניו בחילך כי הוא יכפרך

רוצי בקול תודה לצאר העולמים

ואליו התמידה כי ארכו הימים

הוא יסלח לחובים הנעלמים

רופא כל תחלואים הוא רופאך

נוה קדשך תשכלל אל במהרה

מנת כוסי הארמון ובית הבחירה

לראות בנועם כבוד וחסן תפארה

מהר נחם לבי בבנין העזרה

דומי ובטחי על צורך ועל יוצרך

בחילך: בפחד.

10. שוכן בלבבי / סימן שמואל לחן: הרב דוד מנחם / מקאם: ראסט-מאהור

פיוט זה הוא אחד מתוך שלושה פיוטים המופיעים במדור 'פיוטים לקורא הפטרה'. ככל הנראה נכתבו הפיוטים האלו לכבוד עלייה ראשונה לתורה של ילד מתחת לגיל בר מצווה. במרבית קהילות ישראל נהגו לחנך את הנערים לקריאה בתורה ובהפטרה, וכשאלה הגיעו לשלב מתקדם בלימוד, הם עלו לתורה לקריאת המפטיר. האירוע הזה היה אירוע משמח עבור הנער ומשפחתו, ולכבוד כך נכתבו מספר פיוטים, בהם הפיוט שלפנינו.

למִפְטִיר תְּבִיא בְּרַפְת כָּל נְבִיא
אל תְּכַלִּים שְׁבָרָם
הֶסֶר מִכְּאוּבֵי
עַל נֶאֱסַר נְחִיק
חֲדָשׁ כָּל טוֹבֵי
גַם קֶצִי נִסְתָּם
רִיבָה אֶת רִיבֵי
שִׁיחַ פִּי יַעֲרֵב
לִקְחֵי גַם רִיבֵי

שׁוֹכֵן בְּלִבֵּי וְאַלֵּהֵי אָבִי
קְרוֹם עַל כָּל רָם
וּבְצַדְקַת אֲבָרָם
וְחִמּוֹל מִשְׁחָק
וּבְצַדְקַת יִצְחָק
אוֹרֵי שָׁם נְעִתָם
וּבְצַדְקַת אִישׁ תָּם
לִקְרַאת מֶלֶךְ רַב
וְלִפְנֵי יִקְרַב

שְׁבָרָם: תקוותם. נְעִתָם: נסתם, נאטם. קֶצִי נִסְתָּם: קץ הגלות נעלם ואינו ידוע. אִישׁ תָּם: כינוי ליעקב אבינו.

11. הלל תמלל / ר' אברהם אבן עזרא

לחן: אלעד הראל/ מקאם: בייאת

פיוט לנשמת כל חי" מאת ר' אברהם אבן עזרא, המופיע במחזור בתוך הסליחות לשבת 'שופטים'. ניכרת בו השפעתו של 'כתר מלכות' לר' שלמה אבן גבירול. הפיוט משבח את האל, שהוא מעבר לכל תשבחות והשגות אנוש. נוסח הפיוט שמופיע במחזור משובש קמעה. הנוסח שלפניכם וכן הביאור, לקוחים מתוך מהדורת ישראל לויין לשירי הקודש של ר' אברהם אבן עזרא.

הלל תמלל למלא לא חסר

נשמת כל חי ורוח כל בשר

אין לך דמיון ואין לך ערך

יחיד אשר לך תכרע כל ברך

אנה מקומך ואין לך דרך

מוליך שבעה על שנים העשר

בורא שבעה יסובבן על שבעה

וכן ארבעה כנגד ארבעה

זכור נא לחבלך ברית חב ושבעה

כי אתה שחת לקים כל אפר

רזות תעברנה על ידי מונה

ועיר על תלה מהרה תבנה

ושפה דגל מול דגל יחנה

וכאב ירחם על הבן המיסר

הכל יכלה וזכרך לא יכלה

הכל יבלה ושמך לא יבלה

הכל חסר ואתה מלא

כי כך ידל דל גם כך ישור שר

מלך גדול על כל אלהים

נורא ונשגב משמי גבוהים

הכל מקף פוחדים ורוהים

ועבדך בישעך מהרה יבשר

למלא לא חסר: הקדוש ברוך הוא. שבעה: כוכבי לכת. שנים העשר: המזלות. יסובבן על שבעה: על גלגלים הקוסמיים. ארבעה: יבשה, ימים, גלגל הרוח וגלגל האש שבעולם התת-ירחי. כנגד ארבעה: ארבעת היסודות - עפר מים רוח ואש. לחבלך: עם ישראל, נחלתו של ה'. אפר: שבעה. רזות: עם ישראל, המדומה לצאן.

תעברנה על ידי מונה: יאספו ויימנו ע"י הרועה, הוא ה'. ישור: ימשול. ורוהים: פוחדים

12. יום עמדות להודות לחן: יאיר דלאל / מקאם: סיגא

פיוט סליחה מאת פייטן לא ידוע, מתוך מדור הסליחות לשבת 'שובה', שגם בה, כבשבתות חודש אלול, נהגו בני הקהילה להשכים לאמירת סליחות. תוכן הסליחה כשלעצמו, אין בו כדי להצביע על כך שנתחבר במיוחד לשבת שובה, על אף שבפיוט מופיעה המילה 'שובה'. כל בית בשיר, לבד מהבית השלישי, מסתיים בשיבוץ פסוק מקראי:

בְּלֵב נִדְכָּה לְהִרְחִיק טַפְּשִׁי
שׁוּבָה ה' חֲלָצָה נַפְּשִׁי

צוּר קָרָאתִי מִצָּרָתִי
מִגֵּן בְּעָדֵי וּמְרִים רֵאשִׁי

יּוֹם דּוֹמֵעַ וְעֵצָב בָּאתִי
הֶעֱבַר מֵעָלַי מַחָה אֶת כְּחֹשֵׁי

אֵיחַל בְּמִצּוֹר וּבְצָרָתָהּ
חֲלָקִי ה' אֶמְרָה נַפְּשִׁי

יּוֹם עִמְדָתִי לְהוֹדוֹת לְקִדְשִׁי
אֲנָא שְׁעָה נָא שִׁיחִי וְרַחֲשִׁי

יּוֹם עֲרַכְתִּי שִׁיר זִמְרָתִי
הֵט אֲזַנְךָ לִי שְׁמַע אִמְרָתִי

יְהִ אֶת עֵינַי לְךָ נְשִׂאתִי
רַפְּאֵה נַפְּשִׁי כִּי חָטָאתִי

חִמְלַתְךָ אֶל אֲשֶׁר נִפְלְאָתָהּ
וּבְכַאמֹר הַיּוֹם אֵין יְשׁוּעָתָהּ

13. מפי אל... אלוה חי / סימן אלעזר

לחן: הרב דוד מנחם / מקאם: חיג'אז

פיוט לשמחת תורה המופיע במחזור בסוף סדר התפילות וקריאת התורה לשמחת תורה. הכותרת של הפיוט - קִפִּי אֵל קִפִּי אֵל תִּתְבַּרַךְ יִשְׂרָאֵל - מוכרת לנו מהפיוט הנפוץ לשמחת תורה "אין אדיר כה' אין ברוך כבן עמרם" (שאיננו מופיע במחזור). כמו פיוטים אחרים לשמחת תורה, שבמקורם נועדו לשבועות, גם הפיוט הזה עוסק במעמד מתן התורה. יש המייחסים את הפיוט לר' אלעזר הבבלי, שפעל בבגדד במאה ה-13, אך הדבר אינו מוכח.

תִּתְבַּרַךְ יִשְׂרָאֵל

מִפִּי אֵל מִפִּי אֵל

אֲשֶׁר קִרַע לְעֹמוֹ יָם
וַפָּדָם עַל יְדֵי גֹאֵל

אֵלֹהֵי חַי וְגַם קַיִם
וְרָאָה בְּשִׁבְעֵי עֲנִיִּים

וְקִדַּשׁ הָרַ וְגַם הַגְּבִיל
לְעֵין אוֹיֵב וּמִתְנַאֵל

לְעֹמוֹ דַּת אֶמֶת הַנְּחִיל
וְעַמָּם לַעֲשׂוֹת הַגְּדִיל

וְנָמַל יוֹדְעֵיו טוֹבוֹת
וַצִּיר נֶאֱמָן לְיִשְׂרָאֵל

עֲלֵיהֶם הָאֵהִיל עֲבוֹת
וְזָכַר אֶת בְּרִית אָבוֹת

וְקָרַב אֶת יִשׁוּעָתָם
וְהֶאֱלִים וְהֶהָרָאֵל

רָאָה עֲנִיִּים בְּגִלּוֹתָם
וְכֹונֵן בֵּית תְּפִלָּתָם

עֲלֵיהֶם הָאֵהִיל עֲבוֹת: פרש עליהם את עננו, רמז לענני הכבוד שסככו על עם ישראל במדבר.

14. אברך שם כבוד שוכן מעונים

לחן: רוני איש-רן / מקאם: בייאת

פיוט מסוג 'רשות לחתן' מאת פייטן לא ידוע, המושר לכבוד החתן בעת שהוא נקרא לעלות לתורה ב'שבת החתן', השבת שאחרי חתונתו. הפיוט פותח בשבח לאל, מבקש ממנו שישמח את החתן והכלה ויאריר שנתייהם כמו אברהם ושרה, ממשיך בקריאה לחתן לקום ולקרוא בתורה וחותרם בבקשה לגאולה. מעניין לציין שהפנייה לחתן היא לקרוא בענינו של 'אב המונים', כלומר אברהם אבינו, וזאת בהתאם למנהג הקדמון לקרוא לכבוד החתן בבית הכנסת פרשה מיוחדת, ללא קשר לפרשת אותה שבת, והיא פרשת 'ואברהם זקן' (בראשית כד, א ואילך). העוסקת בזיווג המוצלח של יצחק ורבקה.

אֲשֶׁר הִכֵּל בְּיָדוֹ הֵם נְתוּנִים

אֲבָרְךָ שֵׁם כְּבוֹד שׁוֹכֵן מְעוֹנִים

**וּמְגִיד מִלְּפָנִים אַחֲרוֹנִים
וְהַכְּלוֹת מַחְבֵּר לַחֲתָנִים**

**הַנֶּעְלָם וְעַיִן לֹא תִשׁוּרוּ
וְהַנּוֹתֵן לְבַחְרוּיִם בְּתוֹלוֹת**

**וַיִּפִּיק לוֹ שְׂמֵחוֹת עִם שְׂשׂוֹנִים
כְּמוֹ שָׂרָה וְאַבְרָהָם זְקֵנִים**

**יִשְׁמַח אֵל חֲתָנִי הַמְּאוֹשֵׁר
וַיַּעֲלוֹץ הוּא וְכִלְתּוֹ וַיְהִי**

**קָרָא שְׁבָעָה בְּעֵינָיו אֲב הַמּוֹנִים
בְּנִגְנוֹנִים וְכָל מִינֵי רְנָנִים**

**עֲמוּד חֲתָן בְּסִימָן טוֹב וְרָצוֹן
וְשׁוֹשְׁבֵינִים סְבִיבָךְ יְגִילוּן**

**וְגַם יִשִּׁיב לְבַב אָבוֹת לְבָנִים
לְקַבֵּץ אֶת נְפֻצוֹת עַם אֲמוֹנִים**

**יִמְהַר אֵל בְּיַמִּיךָ מְשִׁיחוֹ
וַיִּשָּׂא נֶס לְגוֹי הָאֲרָצוֹת**

מעונים: כינוי לשמיים. תשורו: תראה אותו. קרא שבָּעָה: קרא את העלייה השביעית. אב המונים: כינוי לאברהם.

על האמנים

אלעד גבאי - ניהול מוסיקלי, הלחנה, קאנון

מוסיקאי ירושלמי, נגן קאנון ועוד, בן לפייטן ולחזן משה גבאי. בעל תואר ראשון במוסיקה מאוניברסיטת בר-אילן, מפיץ מוסיקלי ונגן בפרויקטים מגוונים של פיוט ומוסיקה אתנית בישראל ובחו"ל. מורה למוסיקה, לקאנון ולפיוט ב'מרכז למוסיקה מן המזרח' בירושלים.

רוני איש-רן - הלחנה

מלחין ופייטן, מייסד להקת 'שחרית' והמנהל המוסיקלי שלה. גדל על מסורת השירה, הפייטנות והחזנות הספרדית-ירושלמית. בוגר האקדמיה למוסיקה בירושלים במגמה למוסיקה מזרחית. מלמד ב'מרכז למוסיקה מן המזרח' בירושלים. שותף בכתיבת חוברת לימוד 'שירים ושורשים' שבהפקת משרד החינוך.

יאיר דלאל - הלחנה

מחלוצי המוסיקה האתנית הישראלית. בן להורים יוצאי עיראק, נגן כינור ועוד, יוצר, מלחין ואמן מבצע. עיקר התמחותו במוסיקה אתנית ישראלית, מוסיקת עולם, ושילוב של המקורות המסורתיים היהודיים-עיראקיים. מרבה להופיע בהצלחה רבה בארץ וברחבי העולם.

אלעד הראל - הלחנה, עוד

מוסיקאי, פייטן וחזן במסורת העיראקית והספרדית-ירושלמית. מגיל 14 מנגן על כינור ועל עוד. מומחה בנגינה על עוד בסגנון הערבי הקלסי. מורה לתורת המקאם במכון רננות. הופיע במגוון קונצרטים של מוסיקה ערבית ושל פיוטים בארץ ובעולם.

הרב דוד מנחם - הלחנה, שירה, נאי

מוסיקאי, פייטן וחזן במסורת העיראקית והספרדית-ירושלמית. קיבל את מסורת הפיוטים העיראקית מסבו, חכם גורג'י יאר ז"ל, שהיה מגדולי חזני בבל במאה ה-20. רבה של קהילת 'עטרת נחמיה' בירושלים. ניגן עם ותיקי נגני תזמורת רשות השידור. לוקח חלק פעיל ומרכזי בתהליך תחיית הפיוט בישראל. מרבה להופיע עם זמרים ויוצרים ישראלים בארץ ובעולם.

יחזקאל ציון - שירה

יליד ירושלים, חזן וזמר במסורת הספרדית-ירושלמית שספג בבית הכנסת 'עדס' לצדם של גדולי החזנים מהדור הקודם. הוציא לאור קרוב לשלושים תקליטורים. רבים משיריו הפכו לנכסי צאן ברזל במסורת השירה הספרדית הרחבה. שימש חזן אישי של הרב עובדיה יוסף במשך שנים רבות. בעשרים השנים האחרונות משמש חזן ראשי בקהילת 'בית תורה' של יוצאי חאלב בברוקלין.

דוד שירו - שירה

יליד ישראל, בן להורים יוצאי ארם צובה ולמשפחת פייטנים ואוהבי שירה. סבו, דוד שירו ע"ה, היה אחד המזמרים והחזנים בבית הכנסת המרכזי בחאלב. החל את דרכו המוסיקלית בהדרכתם של נגן הקאנון אברהם דוד הכהן ואביו רחמים שירו. מזה כשמונה עשרה שנה משמש חזן ראשי בבית הכנסת הגדול של קהילת חאלב בברוקלין, 'שערי-ציון'. הוציא לאור עשרות תקליטורים.

רפי שוואט - כינור

החל את הקריירה שלו בגיל צעיר כנגן מחונן. בעשור האחרון שימש חזן בבית כנסת של קהילת יהודי עיראק בניו יורק. בשהותו שם השתתף בפרויקט התיעוד של שירת הבקשות של יהודי ארם-צובה, בראשותו של החזן דוד שירו. מלווה בנגינתו את גדולי החזנים בארץ ובעולם. המנהל המוסיקלי של להקת 'קודש ישראל'.

נתנאל יצחקוב - כינור

נגן כינור, מנגן בתזמורת האנדלוסית החדשה (אשקלון), בלהקת 'קודש ישראל', ובהופעות של אמנים בז'אנר הים-תיכוני החרדי.

אריאל כהן - דרבוקה

בוגר המחלקה למוסיקה באוניברסיטת בר אילן. חוקר ומתמחה במוסיקה הערבית הקלסית. מנהל מוסיקלי ומנצח של 'התזמורת המזרחית הישראלית'. מנגן עם ותיקי נגני תזמורת רשות השידור ובפרויקטים של מוסיקה ערבית של זמרי הז'אנר הים-תיכוני כגון שרית חדד ושלומי סרנגה.

יוסף חיים הראל - דאף

מתמחה במוסיקה הערבית. הופיע במגוון קונצרטים של מוסיקה ערבית ושל פיוטים, בין היתר עם החזנים הנודעים דוד שירו, משה חבושה ויחיאל נהרי. ניגן בהרכבים שונים במסגרת פסטיבל העד ופסטיבל הפיוט.

חגי ביליצקי - קונטרבס

בעל תואר שני במגמה למוסיקה מזרחית באקדמיה למוסיקה בירושלים, תלמיד של הנגן והזמר נינו ביטון. מתמחה במוסיקה אתנית ובג'ז. משלב בנגינתו טכניקות מודרניות ומסורתיות. מלמד ומנחה כיתות אמן. הקליט עם אמנים בכירים מהארץ ומהעולם ומנגן עם הרכבים מוסיקליים שונים.

נגנים אורחים

יאיר דלאל - עזד (בפיוט 'שמחו עמי'), ארמונד סבח - אקורדיון (בפיוט 'איום ציוה את עמו').

שרים במקהלה

אלעד גבאי, אלעד הראל, יוסף חיים הראל, אריאל כהן, הרב דוד מנחם, רפי שוואט, הילד נהוראי אריאלי.